

MAVZU YUZASIDAN SAVOLLAR

1. Ro'yxatning qanday turlari mavjud?
2. Rasm qo'yish uchun qaysi tegdan foydalilanadi?
3. Rasm joylashuvini ko'rsatish nima va u qaysi atribut orqali amalga oshiriladi?
4. Sarlavha rasmga qaysi teg orqali qo'yiladi?

UYGA VAZIFA

1. „mysite“ nomli papkangizda foto.html nomli fayl yarating.
2. <h1> sarlavha tegi yordamida HTML-hujjatning yuqori qismiga sahifa nomi („Fotolavhalar“ yoki „Mahsulotlar“)ni kriting va markazga tekislang.
3. Matn bilan ishslash teglari yordamida sahifa haqida qisqacha matn yozing.
4. Mahsulotlaringiz haqida turli ko'rinishda rasmlarni hamda ular sarlavhalarini joylashtiring.
5. Faylni saqlang, „mysite“ nomli papkaga kiring. foto.html faylini brauzerda ko'ring.

30-dars. VEB-SAHIFAGA JADVALLI MA'LUMOTLARNI JOYLASHTIRISH

Jadval veb-sayt yaratishning asosiy vositalaridan biri bo'lib, u veb-sahifaning tartibli bo'lishini ta'minlaydi. Shuning uchun ko'p saytlarning asosini aynan jadvallar tashkil etadi. Shuningdek, CSSdan foydalanmasdan, faqat jadvallardan foydalangan holda murakkab dizaynga ega sahifalarni yaratish ham mumkin.

Jadvallarda, asosan, moliyaviy hisobotlar, televizion jadvallari, dars jadvallari, sport natijalari kabi ma'lumotlar tasvirlanadi. Jadvallar ustun va qator kesishmasidan hosil bo'lgan katakchalar to'plamidan iborat.

TAYANCH TUSHUNCHALAR

CSS (ing. Cascading Style Sheets – kaskadli stillar jadvali) – veb sahifaning ko'rinishini tasvirlash uchun stillar bilan ishlay oladigan rasmiy til.

JADVAL YARATISH

Jadval **<table>...</table>** tegi orqali yaratiladi. Jadvalga tegishli har bir teg shu teglar ichida ketma-ket yoziladi.

<tr>...</tr> – jadval qatorini qo’shish

Har bir qator **<tr>** ochilish tegi yordamida boshlanadi. Undan keyin bir yoki bir nechta **<td>** elementlari (shu qatorning har bir katakchasiiga bitta) qo’shiladi. Qator oxirida **</tr>** yopilish tegi yoziladi.

<td>...</td> – jadval qatoriga katakcha qo’shish

Jadvalning har bir katagi **<td>** elementi yordamida ifodalanadi (**<td>** jadval ma'lumotlarini bildiradi.) Har bir kataknинг oxirida yopuvchi **</td>** tegidan foydalaniladi.

<table>
<tr>   <td>1.1</td>   <td>1.2</td>   <td>1.2</td> </tr>
<tr>   <td>1.1</td>   <td>1.2</td>   <td>1.2</td> </tr>
<tr>   <td>1.1</td>   <td>1.2</td>   <td>1.2</td> </tr>
</table>

<th> ...<th> – jadvalga sarlavha qo’shish

<th> elementi aynan **<td>** elementi kabi ishlataladi, lekin uning maqsadi ustun yoki qator sarlavhasini ko’rsatishdan iborat.

Katakchada ma'lumot bo'lmasa, bo'sh katak mavjudligini ko'rsatish uchun **<td>** yoki **<th>** elementidan foydalaniladi, aks holda jadval to'g'ri ko'rinnmaydi. Sarlavhalar uchun **<th>** elementlaridan foydalanish qidiruv tizimlari sahifalarini indeksatsiyalashni yaxshilaydi hamda ular tashqi ko'rinishini boshqarish imkonini beradi. **<th>** elementi qator, qatorni belgilash, qator yoki ustun sarlavhasini ko'rsatish uchun qiymatlarni olishi mumkin.

Jadvalning har bir katagi **<td>** elementi yordamida ifodalanadi (**<td>** jadval ma'lumotlarini bildiradi.) Har bir kataknинг oxirida yopuvchi **</td>** tegidan foydalaniladi. **<th>** elementidagi „scope“ atributidan ustun yoki qator sarlavhasi ekanligini ko'rsatish uchun foydalaniladi. „scope“ atributi qator uchun „row“, ustun uchun „col“ qiymatlarini oladi. Brauzerlar, odatda, **<th>** elementi tarkibini qalin holda katak o'rtaida ko'rsatadi.

<table> – tegi atributlari:

align – jadval joylashuvini o'rnatish. U quyidagi qiymatlarga ega:

- **left** – jadvalni chap tomonga tekislash;
- **center** – jadvalni markazga tekislash;
- **right** – jadvalni o'ng tomonga tekislash.

background – jadval foniga rasm qo'yish, qiymat sifatida rasm manzili yoziladi.

bgcolor – jadval foniga rang berish.

border – jadval ramkasi qalinligini belgilash. Qiymat piksellarda beriladi.

bordercolor – jadval ramkasiga rang berish.

cellpadding – jadval chegarasidan yozuvgacha bo'lgan masofani o'rnatish (agar masofa o'rnatilmasa, yozuv jadval chegarasiga yopishtirib yoziladi).

cellspacing – jadvalning ramka qalinligi o'rnatilgan bo'lsa (border), jadval katagi bilan tashqi chegara ramkasi orasidagi masofani o'rnatish.

height – jadval balandligini o'rnatish. Qiymat piksel yoki foizlarda berilishi mumkin.

width – jadval kengligini o'rnatish. Qiymat piksel yoki foizlarda berilishi mumkin.

<tr> tegi atributlari:

align – qatordagi yozuvni gorizontaliga tekislash. U quyidagi qiymatlarga ega:

- **left** – yozuvlarni chap tomonga tekislash;
- **right** – yozuvlarni o'ng tomonga tekislash;
- **center** – yozuvlarni markazga tekislash;
- **justify** – yozuvlarni ikki yonga tekislash.

background – jadval foniga rasm qo'yish, qiymat sifatida rasm manzili yoziladi.

valign – qatordagi yozuvni vertikaliga tekislash. U quyidagi qiymatlarga ega:

- **top** – yozuvlarni yuqoriga tekislash;
- **middle** – yozuvlarni o'rtaga tekislash;
- **bottom** – yozuvlarni pastga tekislash;
- **baseline** – yozuvlarni chiziqqa tekislash.

bgcolor – qator fonini o'rnatish. Qiymat sifatida rang nomi yoki kodi yoziladi. Masalan, red.

bordercolor – qator ramkasi rangini o'rnatish. Qiymat sifatida rang nomi yoki kodi yoziladi. Masalan, red.

<td> tegi atributlari:

align – katakchadagi yozuvlarni gorizontal bo'yicha tekislash. U quyidagi qiymatlarga ega:

- **left** – yozuvlarni chap tomonga tekislash;
- **right** – yozuvlarni o'ng tomonga tekislash.
- **center** – yozuvlarni markazga tekislash;
- **justify** – yozuvlarni ikki yonga tekislash.

valign – katakchadagi yozuvlarni vertikal bo'yicha tekislash. U quyidagi qiymatlarga ega:

- **top** – yozuvlarni yuqoriga tekislash;
- **middle** – yozuvlarni o'rtaga tekislash.
- **bottom** – yozuvlarni pastga tekislash;
- **baseline** – yozuvlarni chiziqqa tekislash.

background – fon sifatida katakchaga rasm qo'yish.

bgcolor – katakcha foni sifatida ranglardan foydalanish.

bordercolor – katakcha ramkasiga rang berish.

height – katakcha balandligini o'rnatish (qiymatlar piksel yoki foizlarda beriladi).

width – katakcha kengligini o'rnatish (qiymatlari piksel yoki foizlarda beriladi).

nowrap – katakcha ichidagi yozuvlarni keyingi qatorga o'tkazmasdan, bir qatorda yozish.

colspan – katakchalarni gorizontal bo'yicha birlashtirish (qancha katakchani birlashtirish kerakligi raqamlarda yoziladi).

– katakchalarni vertikal bo'yicha birlashtirish (qancha katakchani birlashtirish kerakligi raqamlarda yoziladi).

```
<table bgcolor="lightgreen" bordercolor="red" cellpadding="5"
cellspacing="5" border="1" >
  <tr bgcolor="lightyellow" valign="top" align="center">
    <th></th>
    <th scope="col">Juma</th>
    <th scope="col">Shanba</th>
  </tr>
  <tr align="center">
    <th scope="row">Sotildi:</th>
    <td>15</td>
    <td>20</td>
  </tr>
</table>
```

```
</tr>
<tr align="center">
    <th scope="row">Daromad:</th>
    <td bgcolor="white" align="right">60 000</td>
    <td bgcolor="white" align="right">80 000</td>
</tr>
</table>
```

HTML

	Juma	Shanba
Sotildi:	15	20
Daromad:	60 000	80 000

NATIJA

USTUN VA QATOR KATAKLARINI BIRLASHTIRISH

Ba'zan jadvaldagи kataknı ikkinchi katak bilan birlashtirish zarurati tug'iladi. Bunday holatlarda kataklarnı gorizontal yoki vertikal bo'yicha birlashtirish uchun atributlardan foydalaniładi.

Kataklarnı gorizontal bo'yicha birlashtirish uchun „colspan“ atributidan foydalaniładi.

Gorizontalliga qancha katak birlashtirish kerak bo'lsa, qiymat shu songa teng bo'ladi. Masalan,
`<td colspan="2">Informatika</td>`

Kataklarnı vertikal bo'yicha birlashtirish uchun „rowspan“ atributidan foydalaniładi. Vertikaliga qancha katak birlashtirish kerak bo'lsa, qiymat shu songa teng bo'ladi. Masalan,

`<td rowspan="2">To'garak</td>`

AMALIY FAOLIYAT

1.1. „website“ nomli papkada yangi home.html sahifasini yarating.

Logotip va slayder uchun rasmni o'qituvchidan oling yoki Internetdan mos rasmni yuklab oling.

```
<html>
    <head>
        <meta charset="UTF-8" >
        <title>42-maktab</title>
    </head>
    <body>
    </body>
</html>
```

1.2. HTML-hujjatga bosh qism, menu qism, rasmlı slayder, asosiy qism hamda quyi qismdan iborat jadval qatorlarini kriting.

```
<body>
<table cellpadding="5" border="1" width="80%" align="center">
    <!--header-->
    <tr align="right">
    </tr>
    <tr>
    </tr>
    <!--menu-->
    <tr align="center" bgcolor="green" height="80">
    </tr>
    <!--main slayder-->
    <tr align="center">
    </tr>
    <!--main-->
    <tr align="center">
    </tr>
    <!--footer-->
    <tr align="center" bgcolor="green">
    </tr>
</table>
</body>
```

1.3. Sahifaga bosh qism (header), birinchi qator o'ng tomoniga telefon raqami, keyingi qator logotip yoniga maktab nomini yozing.

```
<!--header-->
<tr align="right">
    <td colspan="5">+99890-000-00-00</td>
</tr>
<tr>
    <td colspan="5"><p> <h1>42-MAKTAB</h1></p></td>
</tr>
```

1.4. Menu qismidagi (menu) qatorga menu nomlarini oq bilan, 6 piksel o'lchamda yozing.

```
<!--menu-->
<tr align="center" bgcolor="green" height="80">
    <td><font size="6" color="white">Bosh sahifa</font></td>
    <td><font size="6" color="white">Yangiliklar</font></td>
    <td><font size="6" color="white">O'qituvchilar</font></td>
    <td><font size="6" color="white">O'quvchilar</font></td>
    <td><font size="6" color="white">Fotolavhalalar</font></td>
</tr>
```

1.5. Rasmi li slayder (main slayder) qismiga rasmni joylashtiring.

```
<!--main slayder-->
<tr align="center">
    <td colspan="5"></td>
</tr>
```

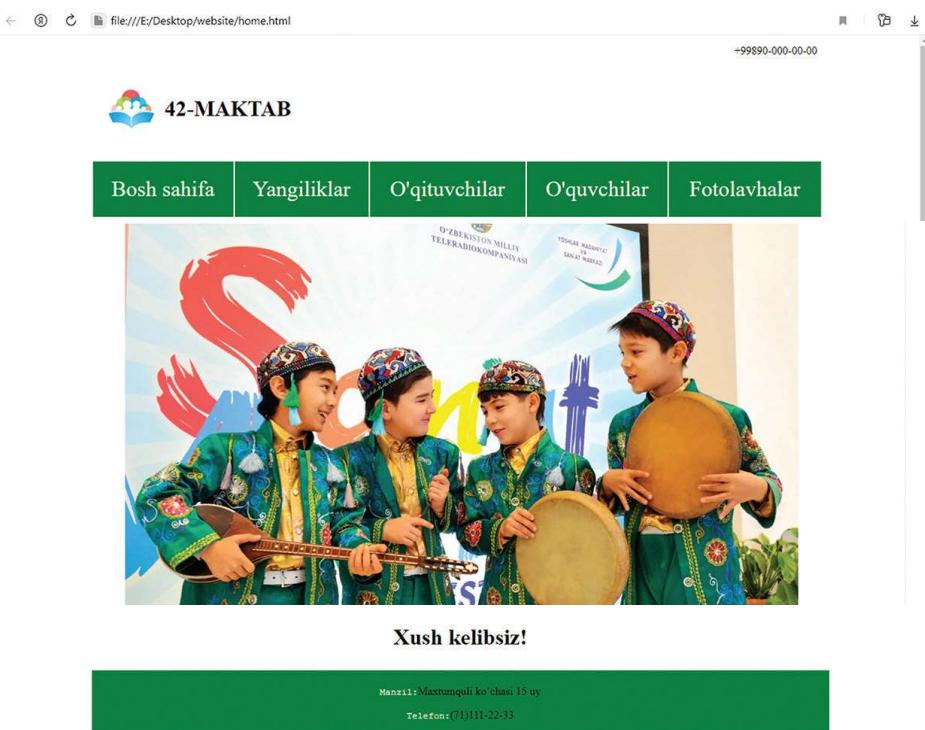
1.6. Asosiy qismiga (main) „Xush kelibsiz!...“ sarlavhasini o'rnating.

```
<!--main-->
<tr align="center">
    <td colspan="5" height="100%><h1>Xush kelibsiz!</h1></td>
</tr>
```

1.7. Quiy qismiga (footer) bog'lanish uchun manzil hamda telefon raqamlarini kriting.

```
<!--footer-->
<tr align="center" bgcolor="green">
    <td colspan="5"><p><font face="Courier" size="2" color="white">Manzil:
        </font>Maxtumquli ko'chasi 15 uy </p>
        <p><font face="Courier" size="2" color="white">Telefon:</font>(71)111-22-33
        </p>
    </td>
</tr>
```

1.8. Faylni saqlang, „website“ nomli papkaga kiring. Brauzerda home.html faylini ko'ring.

2.1. Front-End Development Track kursini Intro to HTML moduli 21–24 va 28–32-darslaridagi topshiriqlarni bajaring.

UYGA VAZIFA

1. „mysite“ nomli papkada home.html nomli fayl yarating. Sayt logotipi va slayderi uchun Internetdan rasm yuklab oling.

HTML-hujjatga bosh qism, menu qismi, rasmi slayder, asosiy qism hamda quyi qismdan iborat jadval qatorlarini kriting.

Sahifa bosh qismi (header)ga logotip o'rnatish va sayt nomini yozing.

Menu qismidagi (menu) qatorga menu nomlarini o'zingiz xohlagan dizaynda yozing.

Rasmi slayder qismiga rasm joylashtiring.

Asosiy qismiga biror ma'lumot yozing.

Quyi qismiga manzil va telefon raqamingizni yozing.

Faylni saqlang, „mysite“ nomli papkaga kiring. Brauzerda home.html faylini ko'ring.

2. „mysite“ nomli papkada table.html nomli fayl yarating. Ushbu sahifada quyidagi jadvalni hosil qiling:

O'quvchilar bali

Ismi	Matematika	Fizika	Ingliz tili	Texnologiya	Ona tili
Dilshod	85	87	88	92	88
Rustam	91	81	78	71	74
Jahongir	81	86	88	84	92
Temur	84	86	87	82	81
Sardor	71	79	82	88	89

31-dars. VEB-SAHIFAGA FORMALAR JOYLASHTIRISH

Deyarli barcha veb-saytlarda formalarni uchratish mumkin. Ro'yxatdan o'tish, xaridni onlayn amalga oshirish, elektron pochta ochish yoki unga kirish kabilar formalar orqali amalga oshiriladi. Zamonaviy saytlarni formalarsiz tasavvur qilib bo'lmaydi. HTML tili orqali faqat forma tashqi ko'rinishini yaratish mumkin, undagi ma'lumotlarni qayta ishlash, so'rovlarini yuborish veb-dasturlash tillari (PHP, Java,...) orqali amalga oshiriladi. Formalar yaratishda forma elementlaridan foydalilanildi.

TAYANCH TUSHUNCHALAR

HTTPS (ingl. *Hyper Text Transfer Protocol Secure* – gipermatnni xavfsiz uzatish protokoli) – HTTP protokolining xavfsiz shakli. HTTPdan farqli ravishda, bunda barcha murojaatlar kodlangan shaklda yuboriladi.